Štev. 219 — V Trstu, v sredo 13. avgusta 1919 — Letnik XLIV

Izhaja vsak dan, udi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Mirovna konferenca.

PARIZ, 12. (S.) Komisiji za zrakoplovstvo in vojno odgovornost ste dokončali poročilo o odgovoru na avstrijske note. Teritorijalna komisija, ki ima nalogo, da odgovori avstrijski delegaciji, se je sestala danes zjutraj.

Dokler bo Clemenceau odsoten, ga bo baje Pichon zastopal kot predsednika vrhovnega sveta.

Renner zopet v Saint Germainu.

SAINT GERMAIN, 12. (S.) Ob 10 je prispel Renner v spremstvu zastopnika Kurtlerja in finančnega izvedenca Luzerja.

Ententna nota Romunski.

PARIZ, 12. (S.) Listi priobčujejo besedilo zadnje note, ki jo je mirovna konferenca poslala romunski vladi, in ki je doslej ostala brez odgovora. Nota je ugotavljala, da ni Romunska podala sploh nikakršne izjave. Romunsko vrhovno poveljništvo je odklonilo poziv na sporazum z zavezniškimi generali, ukazalo pustošenje zasebnega imetja, podvrglo Budimpešto neupravičeni blokadi, dalo rušiti železnice in je kršilo konferenčne določbe, zavezniške in človečanske pravice. Vrhovni medzavezniški svet je vprašal v tej noti Romunsko, če namerava ločiti svojo politiko od zavezniške in je poziral bukareško vlado, naj pojasni obnašanje svojega zastopnika v Budimpešti in naj izrazi, ali hoče sodelovati z entento.

Vaida, romunski pooblaščenec, je izjavil poročevalcu »Petit Parisiena«, da je prepričan o tem, da je sedaj že izginilo vsako nesporazumljenje, in da se je že vzpostavil stik med zavezniškimi in romunskimi generali. Izjavil je razun tega, da smatra, da je po prelitju toliko krvi za veliko stvar, za katero se je tudi Romunska borila, nemogoč tudi najmanjši dvom o Romunski. Vaida je prepričan, da bo znal Bratiano braniti dobre odnošaje z zavezniki tudi proti javnemu mnenju, ki medtem zaupa pravičnosti sklepov vrhovnega sveta.

Vprašanje železnice Chambery—Turin.

PARIZ, 12. (S.) Listi poročajo, da je vrhovni svet rešil na včerajšnji seji vprašanje železnice Chambery—Turin.

Kodaj konča mirovna konferenca.

PARIZ, 10. Nekateri listi so poročali, da namerava mirovna konferenca završiti svoje posle do konca meseca avgusta in med drugim rešiti tudi jadransko vprašanje. Pozneje bi nastopile počitnice v mesecu septembru. Te informacije niso točne. Nikakor ni mogoče da bi se ti posli mogli že sedaj definitivno rešiti. V resnici obstoji možnost, da bodo zavezniki podpisali mir z Avstrijo, a je zelo dvomljivo, da bi v tako kratkem času mogli likvidirati z Bolgarijo, a zlasti ne iz razloga, ker še niso prodeli preliminarije in se pozitivno ve, da se bo proti Bolgariji uporabilo enako postopanje, kakor se je z Avstrijo in Nemčijo. Iz vsega tega ni mogoče razvideti, kako bi bilo mogoče rešiti vse posle do konca avgusta. Kar se tiče jadranskega vprašanja, je istotako dvomljivo, da bi ga moglo rešiti v tem času to vprašanje. Vrhovni svet je prebrodložen z delom, zlasti z mirovnimi pogajanji z Avstrijo in dogodki na Madžarskem, in vse to dokazuje, da mirovna konferenca ne more likvidirati v mesecu avgustu, a še manj, da bi odšla na dopust in da bi ne rešila vseh teh problemov.

IZ BELGIJE.

Belgijski kralj ne pride v Italijo.

BRUXELLES, 12. (S.) Službeno se poroča, da je vest o predstoječem prihodu belgijskega kralja v Italijo, ki so jo priobčili nekateri listi, še neutemeljena.

Iz Madžarske.

Zapleten položaj v Budimpešti.

CURIH, 11. Zdi se, da imajo sedanja pogajanja med budimpeštanskimi strankami glavno nalogo, da določijo, če je še mogoče sodelovanje merodajnih socijalističnih oseb pri vladi. Največja težava obstoji v tem, da danes socijalistična stranka, ki se je minulega marca združila s komunisti, skoraj ne obstoji več. Ljudje, ki so nekdaj imeli gotovo velik vpliv na mase, priznavajo danes sami, da je madžarska socijalistična stranka danes spadla na kup neporabljenih ruševin. Zato je Garami, ki bi bil nekdaj lahko odločal, odklonil, kakor poročajo z Dunaja, poziv, da odpotuje v Budimpešto in da sodeluje pri zborovanjih, ki se tam vrše. Če ne bo mogoče vključiti socijalistov v kabinet, postane Lovaszyjeva kandidatura za ministrskega predsednika zelo problematična.

Političen položaj je torej zelo zapleten. Čeravno se službeno zagotavlja, da bo samo narodna skupščina odločevala o končnoveljavni obliki nove države, se v madžarskih političnih krogih že živo razpravlja o tem, kedaj in kako se bo vzpostavila monarhija.

V Budimpešti vlada mir. Friderikova vlada poizkuša, da bi na vsak način potlačila močno protisemitsko strujo in da bi ublažila razburjenje prebivalstva na deželi proti mestnim agitatorjem. Od jutri dalje se bodo izdajali Friderikovi proglasi in baje tudi proglasi ententnih zastopnikov v Budimpešti, ki pozivajo množico, da se vzdržuje krvavih izgredov proti židom, kakor so se vršili pred kratkim. Upa se na izboljšanje prehranjevalnih razmer glavnega mesta. Amerikanski vlak, poln živeža, je že prispel v Budimpešto. Madžarski službeni list preklicuje naredbe sovjetske vlade o prehodu nepremičnin v splošno last. Lastniki in najemniki zemlje so pooblaščeni, da zopet prevzamejo lastninske pravice nad svojo zemljo in da poskrbe za redno produkcijo.

Segedinska vlada je poslala v Budimpešto delegacijo pod predsedstvom grofa Telekyja da se informira o položaju. Delegacija je bila sprejeta od nadvojvode Josipa. Sprejme jo tudi ministrski predsednik Friderik.

Kakor poroča vojni minister, se razoroževanje rdeče vojske vrši v redu.

Bivši cesar Karel priobčuje v švicarskih listih izjavo, v kateri trdi, da ni resnična vest, ki so jo priobčili dunajski listi, češ, da je izvolitev padla na nadvojvodo Josipa po pogovorih angleških angleških zastopnikov z bivšim kraljem Karlom.

»Nadvojvoda Josip pripoznan od entente.

CURIH, 11. Nadvojvoda Josip, ki je poslal Clemenceauu znano brzojavko, v kateri prosi pomoči od entente in prepušča bodoči narodni skupščini, da se odloči za vladno obliko, je bil pripoznan od entente kot gubernator Madžarske in je kot tak prisegel.

Szegedinska proti-vlada je odposlala v Budimpešto komisijo, da prouči položaj, ki bi mogel imeti eventualne monarhične posledice. Češko časopisje pravi, da je dokazal madžarski narod, da si ne zna sam vladati, in opozarja na novarnosti habsburške propagande, posebno za Slovaško. »Venkov« se boji, da bi mogel nadvojvoda Josip nadaljevati v slovaških pokrajinah agitacijsko politiko, kakor že prej Bela Kuhn, ne da bi ententa to preprečila. Dunajske in nemške vesti pravijo, da so prešla socijalizirana podjetja zopet v roke svojih prejšnjih lastnikov. Večji del strahovalnih čet je že aretiran. Živila iz Amerike so že začela prihajati.

Izjave ministrskega predsednika Friderika.

CURIH, 11. (S.) Iz Budimpešte poročajo: Predsednik ministrskega sveta Friderik je izjavil nekemu žurnalistu, da ne pomenja vladna izprememba na Madžarskem povrata k monarhiji. Bili smo primorani — je dejal — ustvariti trdno podlago za mir, dokler ne pride do narodnega sklepa potom narodne skupščine. Pogajanja s szegedinsko vlado se razvijajo jako prijateljsko. Nobeden se ne bo sotil zaradi svojih principov, odgovorni bodo le komunisti, ki so se udeleževali tatvin in ropanja. Krvnik Szamuely in grozovita banda Lenjinovih pristašev so že v ječi in bodo morali odgovarjati za svoje čine pred javnim sodiščem in ravno tako tudi poglavarji socijalistov, ki so se postavili na čelo sistemu, ki je omadeževan s krvjo. Še včeraj so izvlekli iz Donave truplo majorja Boutha, ki je bilo polno ran. Mnogo drugih mrličev se je našlo v kleteh. Nato je izjavil Friderik, da se more sestaviti definitivna vlada šele po volitvah in da želi Madžarska živeti v najboljših odnošajih z Avstrijo.

Cenzura v Budimpešti.

BERN, 11. (S.) Iz Budimpešte pišejo: Ustanovila se je cenzura za poštna in brzojavna dopisovanja in za telefonične razgovore.

Gospod Friedrich.

BRATISLAVA, 11. Znan slovaški politik nas je informiral o sedanjem madžarskem ministrskem predsedniku Štefanu Friedrichu tako-le: Štefan Friedrich je bil rojen v Malacki na Slovaškem kot sin tamošnjega lekarnarja, ki je bil rodom Čeh. Njegov oče je potoval vsako leto v Prago, kjer se je udeleževal sokolskih in drugih čeških slavnosti. Ko je umrl, je v svoji oporoki zahteval, da prepeljejo njegovo truplo v Prago, in tamkaj pokopljejo njegovo truplo v Prago, in je tamkaj pokopkakih 36 let. Negova mati je bila Nemka, ki je vzgajala svoje otroke v madžarskem duhu. Štefan Friedrich je študiral realko v Bratislavi in tehniko v Budimpešti. Potem je živel nekaj časa v Berolinu. Ko se je vrnil, je poročil hčerko bogatega tovarnarja v Budimpešti in je postal sam tovarnar. S politiko se je pečal že kot dijak in je bil vnet pristaš Košutov. Skupno z Mihaelom Karolyjem je bil v Ameriki, kjer ga je prehitela vojna. Ko se je vračal, so ga na Francoskem internirali. Domov se je vrnil leta 1915. Njegovo mišljenje je madžarsko, šovinistično, aristokratsko in reakcijonarno, dasi nastopa v imenu liberalizma in demokracije.

Iz Jugoslavije.

Prestolonaslednik Aleksander v Bački.

Nedavno se je mudil prestolonaslednik Aleksander v Bački. Povodom bakljade, prirejene mu v Novem Sadu, je izustil govor, v katerem je pozival na složno delo. Na zaključku je rekel: Na vas je sedaj velika dolžnost, ki ni manja od težke borbe, ki smo jo vodili do danes. S tem solidarnim delom moramo mi pokazati prijateljem in neprijateljem svobode in našega zedinjenja, da so zahteve naše, da smo zedinjeni, upravičene in da nam je bilo zedinjenje samo sredstvo, da se v bodočnosti — kraj hrabrosti, ki nas je proslavila — razmahnemo in razvijemo tudi druga krasna svojstva našega naroda. Mi moramo pokazati, da nismo sposobni samo za borbo prsi ob prsih, po kateri nismo in ne bomo nikdar prežali, marveč tudi za mirno kulturno delo v vsaki smeri. Mi moremo biti nevarni neprijatelji, ko branimo svoje, ali tudi najboljši sosedje, če se nam priznava in če ne dotikajo tega, kar je neoporečno naše.

Volitve v ustavodajno skupščino v kraljestvu SHS.

Iz Belgrada poročajo, da se bodo volitve v veliko narodno ustavodajno skupščino vršile v marcu 1920., ker bodo dotlej — tako se računa — rešena vsa vnanja in notranja vprašanja in izvedena demobilizacija. Istočasno, v marcu, da se bodo vršile tudi občinske volitve po vseh občinah kraljestva SHS.

Ministrska kriza.

BELGRAD, 10. Designirani ministrski predsednik Ljuba Davidović je zahteval od enih parlamentarnih klubov, ki se do sedaj še niso hoteli jasno izjaviti, ali grede tudi v koalicijsko vlado z Demokratsko zajednico, točen odgovor do jutri, ponedeljka opoldne. Naprosil je zlasti Jugoslovanski in Narodni klub, da se do jutri točno izjavita, hočeta li v slučaju, da radikalci odklonijo koncentracijsko ministrstvo, vstopiti v koalicijsko vlado pod vodstvom Demokratske zajednice. Jutri, ponedeljek, je torej za razvitek krize odločilen dan. — Danes je bil designirani ministrski predsednik Ljuba Davidović v avdijenci pri prestolonasledniku, kateremu je poročal o poteku dosedanjih njegovih pogajanj. Prestolonaslednik mu je pri tej priliki ponovno izrazil svoje popolno zaupanje.

BELGRAD, 11. Včeraj so se vršile konference med demokrati in člani Narodnega kluba. Tudi designirani ministrski predsednik Ljuba Davidović se je razgovarjal s poslanci Narodnega kluba. Davidović je bil sprejet v posebni avdijenci pri regentu, kjer je poročal o poteku svojih poskusov. Vsled odpornega zadržanja Protićevih ožjih pristašev se mora smatrati, da je Davidovićev poskus, da stvori koncentracijski kabinet iz vseh strank, smatrati za ponesrečen, in gre na to, ali bo mogoče stvoriti koalicijski kabinet. Seveda pri tem ni izključeno, da se v zadnjem hipu najde še modus vivendi z radikalci, dasi ni prav verjetno, da bi Stojan Protić, ki je šel obiskat Jašo Tomića od tega in njegovih velesrbskih pristašev, prinesel kaj več spravljivosti nazaj v Belgrad. Koalicijski kabinet se more stvoriti bodisi z Narodnim klubom, bodisi z Jugoslovanskim ali pa z obema. Tozadevna pogajanja se prično danes. Ker pa je s strujami in strankami, ki so se zavezale, Davidovića podpirati v vsakem slučaju, mogoče stvoriti večino, se odpira sedaj tretja možnost, t. j. sestaviti demokratsko vlado s sodelovanjem Črnogorcev disidentov, Bunjevcev in s pomočjo socijalistov. V tem slučaju bi bile tudi vse pokrajinske vlade zasedene izključno s pristaši teh strank. Verjetno je, da bo, ako jugoslovanski klub in Narodni klub odbijeta vstop v koalicijo pod Ljubo Davidovićem, ali ako bi stavili pretežko pogoje, takoj dobila demokratska stranka poziv, da sestavi tak kabinet, da državi nemudoma pomore iz krize.

BELGRAD, 10. Ministrska kriza še ni rešena. Radikalci načeloma nočejo pristati na koncentracijski kabinet. Stojan Protić zahteva čistico notranjih zadev za radikalno stranko, na kar pa designirani ministrski predsednik Davidović ne pristaje. Sporazum se še ni dosegel. Ako Davidović ne bi mogel sestaviti koncentracijskega kabineta, potem bo skušal doseči sporazum na podlagi koalicijskega ministrstva. Upa se, da bo kriza rešena do torka.

Konec krize v sredo.

BELGRAD, 10. Z največjo gotovostjo se more računati, da bo kriza rešena v sredo, ko pride do sestave kabineta.

Jugoslovanski protest proti izročitvi delnic paroplovbnih družeb.

ZAGREB, 11. (»E. N.«) »Jugoslovenski Lloyd« piše: Centrala finančnih zavodov v Budimpešti je pozvala vse banke, da izroče delnice paroplovnih družeb »Adrije« in »Atlantike«, ki se nahajajo v njihovih rokah in ki bi se morale prodati Italiji.

Naš poslanik je energično protestiral proti takemu postopanju.

Demobilizaciji jugoslovanske vojske.

REKA, 11. Hrvatski listi javljajo: Ker je doseglo vežbanje čet zelo velike uspehe se na pristojnem mestu pripravlja vse potrebno, da se demobilizacija vojske izvrši lahko v enem mesecu.

Dohodki južne železnice.

DUNAJ, 11. Dohodki prog južne železnice iznašajo za mesec majnik 23,630.000 kron, t. j. 5,912.000 kron manj od istega meseca v minulem letu. Stroški presegajo še precej dohodke.

Za glavnega ravnatelja družbe (ravnateljstvo za proge v Nemški Avstriji je sedaj na Dunaju, a za druge linije v Ljubljani) je bil imenovan Gustav Fall.

Romuni bi hoteli ves Banat.

REKA, 11. Pred kratkim je držal Bratianu na nekem banketu v Temešvaru govor, v katerem je izjavil, da Temešvar ni še vse, da mora ves Banat pripasti Romunski.

Bratianu je izjavil, da ni zmanjšal svojčas podpisani dogovor z zavezniki in bukareški mir vsiljen od osrednjih oblasti, romunske lastninske pravice do Tise, in da Romunska ne bo mirovala, dokler zavezniki ne izvrše te pogodbe.

Srbe so te izjave razjarile. Belgrajski listi hudo napadajo Romunsko in njen imperijalizem in naglašajo, da nočejo romunskega gospostva ne samo banatski Srbi, temveč tudi nemško in madžarsko prebivalstvo. Srbsko in nemško prebivalstvo da beži pred Romuni. Romunski listi pa pišejo, da jih Nemci in Madžarji sprejemajo kot osvoboditelje izpod neznosnega srbskega jarma. (Kako radi imajo Romune Madžarji, nam najboljše dokazujejo zadnji dogodki na Madžarskem).

Akšamović kandidat — Zite?

Znano je, kako je zavalovelo po Hrvatskem radi imenovanja Akšamovića za škofa v Djakovem. To pa ne toliko radi oseče novega škofa, koliko radi načina, po katerem se je izvršilo to imenovanje: brez vsake vednosti državne vlade. Sedaj pa piše v osješkem »Jugu« neki duhovnik, da je bil Akšamović kandidat, ki ga je predložila bivša cesarica in kraljica Zita, in pa papežev nuncij na Dunaju, na katerega je imela Zita velik vpliv.

Po odhodu preiskovalne komisije.

REKA, 11. (Po »Eri Nuovi«.) Včeraj popoldne se je preiskovalna komisija oprostila od generala Graziolija, a danes zjutraj ob 9 je odšla iz Reke. Oddelek italijanskih, angleških in francoskih čet je izkazal komisiji ob odhodu vojaške časti. Preiskovalne listine, izidi preiskove in predlogi preiskovalne komisije so bili poslani včeraj po posebnem kurirju v Parz.

Reški listi priobčujejo naslednje poročilo: »Medzavezniška preiskovalna komisija je točno pregledala vsa pisma, ki so ji prišla od oseb, ki so hotele pripomoči izidu preiskave s svojo izpovedbo. Tisti, ki niso bili povabljeni na izpovedbo, se opozarjajo, da se je to zgodilo zato, ke se ni smatralo, da bi njihove izpovedbe mogle razkriti date, ki bi bili za komisijo novi.

Zopet nova rešitev reškega vprašanja.

»Nazioni« brzojavljajo iz Curiha, 11.: Jugoslovani predlagajo baje novo rešitev reškega vprašanja in sicer: Mesto Reka z uko avtonomno pod ameriškim ali angleškim protektoratom; Sušak in reška okolica na vzhodu, severu in severo-zapadu nevtralna zona; mesto in reška luka bi imeli po tem predlogu angleško ali ameriško posadko; Jugoslavija dobi zato odškodnine v Dalmaciji.

Zdi se pa, da si želi Italija v novi rešitvi reškega vprašanja na Reki ono mesto, katero bi pripadalo po jugoslovanskem predlogu Zedinjenim državam ali Angliji, t. j. delokrog zaščitne države in pravico do lastne posadke na Reki in v njeni luki.

Zbor učiteljstva SHS.

BELGRAD, 8. Včeraj se je zaključila skupščina učiteljev, kjer se je določil program za veliki učiteljski kongres; ta kongres bo dne 24. avgusta in se ga bodo udeležili učitelji iz vseh krajev kraljestva.

Proti n—tilcem reda.

ZAGREB, 9. Ban je izdal naredbo, s katero prepoveduje nadaljnje izhajanje listov »Istina« in »Plamen«, komunističnih glasil, ker pisava teh listov ogrožava državne interese.

Poročilo o avstrijskih tatvinah.

BELGRAD, 9. Naša komisija v Avstriji, ki se je bavila z zbiranjem raznesenega blaga in z likvidacijo, je zaključila svoje delo. Predložila je natančno poročilo ministrstvu za prehrano. Komisija je zbrala veliko količino zaplenjenega blaga, ki ga bo transportirala v Belgrad.

Uvoz in izvoz.

BELGRAD, 8. Pri ministrstvu za trgovino in industrijo se je osnoval centralni odsek, ki se bo bavil z reševanjem prošenj za uvoz in izvoz.

Povratek v domovino.

BELGRAD, 11. Ker se želi veliko število naših državljanov iz Amerike vrniti v domovino, se ustanove v olajšanje potovanja agencije v New Yorku, Bordeauxu in Parizu. Agencije bodo imele nalogo, transporte naših državljanov iz Amerike kontrolirati in posredovati pri zavezniških oblastih.

Pregled vojska.

LJUBLJANA, 11. Pr pregledovanju čet v Lubudu in Spodnjem Dravogradu dne 8. avgusta je imel general Smiljanić priliko, pohvaliti izvrstni red in disciplino, ki ju je našel v teh osvobojenih krajih pri naši vojski. Posebno dolgo se je razgovarjal s častniki in vojaki 45. (mariborskega) polka, čigar poveljnik se je z iskreno hvaležnostjo spominjal slavnih del Mariborčanov, ki so v prvi dobi preobrata osvobodili naše lepo Štajersko in jo branili proti vsem intrigam in agitacijam avstrijskih Nemcev in ki so pri osvoboditvi Koroške nesli slavo svojega imena skoro do Wolfsberga v Labudski dolini. Poln najboljših vtisov se je general v lepih besedah poslovil od tega lepega polka, ki požrtvovalno in navdušeno vrši svojo dolžnost na Koroškem, kakor je prej to storil na Štajerskem.

Tabor 15. avgusta t. l. v Sinčivasi.

Po pripravah soditi, utegne biti Tabor veličastna manifestacija za združitev Slovenskega Koroštana z ostalo Slovenijo in Jugoslavijo. Ob 10 dopoldne bo pod milim nebom slovesna služba božja s petjem in vojaško godbo, nato veliko ljudsko zborovanje, na katerem govorilo govorniki iz Kranjske, Koroške in Štajerske. Po zborovanju bo ljudska zabava. Narodni svet za Koroško pozivlja s tem vsa naša narodna društva, naj tekmujejo med seboj, katero bo čim častneje nastopilo. Posebno društvene zastave naj ta dan prvič mogočno zaplapolajo na koroških tleh, ki ostanejo neločljivo združene z našo mlado državo. — Velikega ljudskega tabora v Sinčivasi na Koroškem, v petek 15. t. m., se udeleži tudi ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič, ki bo daroval ob 9 pontifikalno mašo.

Nemški »Volkswehr« na Koroškem ropa in streija.

Približno osem nemških vojakov so dne 2. t. m. popivali v gostilni Romavh, p. d. Ustinjak, v Dolah pri Potravljah. Okrog ene ure ponoči so šli k znani slovenski družini Reichmannovi, po domače Jesenkovi, v Lipi pri Vrbo. Zahtevali so, da se jim odpre, češ da morajo preiskati hišo, kjer je skrit neki Sloven. (Samo izgovor, da bi lažje ropali.) Ko Jesenikovi niso hoteli odpreti, so na strov način razbijali po vratih in jih skušali vzdigniti iz tečajev, kar pa se jim ni posrečilo. Med temi roparji so tudi bili sin koroškega deželnega poslanca Wieserja, sin mesarja in restavraterja Hodriča v Svetnivasi in neki Čajnik iz Rožeka. Hodrič je posvetil z užigalco skozi okno v sobo, kjer je zapazil Jesenikovega očeta. Zakričal je, da naj takoj odpre, drugače da bo streljal. Ustrelil je takoj trikrat in prestrelil Jesenikovemu očetu obe nogi skozi stegno in še desno nogo pod kolenom. Ko je sin Rado slišal strele, je takoj prihitel iz veže, kjer je stražil vrata pred tolpo v sobo v kateri je oče ležal že v krvi na tleh. Takoj je ustrelil iz samokresa skozi okno proti roparski druhali, nakar so vsi zbežali. Pri tem je težko ranil Hodriča v prsi, kateri je v dveh dneh v bolnišnici v Beljaku umrl. Jesenikov Rado je imel izstavljen orožni list od okrajnega glavarstva v Beljaku in vsled tega nemški orožniki niso imeli nobenega povoda postopati proti njemu, kjer je streljal samo v silobranu. 74 let stari, obče spoštovan Jesenikov oče pa leži težko ranjen v postelji in se radi velikih bolečin še ganiti ne more in ni upanja, da bi še kedaj okreval, ker so kosti občutno poškodovane. Prebivalstvo celega okraja je vsled tega in vsled drugih sličnih dogodkov popolnoma prestrašeno in je v vednem strahu, da nemški kulturonosci (Wieserji, Hodriči i. dr.) ne oropajo in postrelijo. Nemško orožništvo pa je brez vsakega vpliva in nezanesljivo in nikakor ni zmožno vzdrževati redu. Pod takimi razmerami živeti je nemogoče in sveta dolžnost vlade v Ljubljani in v Belgradu je, da posreduje pri enteninih vlastih, da rešijo naše ljudstvo pred nemškimi barbari — kulturonosci!

Bolgarske težave.

BUKAREŠT, 11. V Rahovem so bili zopet spopadi bolgarskih in francoskih vojakov garnizije. — Bilo je 36 mrtvih. V Ruščuku so Bolgarji umorili dva francoska civilista, ki sta prišla tja, da preiskujeta cestne izgrede. Francoski poveljnik je odredil nove aretacije.

SAINT GERMAIN, 11. »Temps« poroča iz Bukarešta, da bodo francoske čete, ki so bile do sedaj nastanjene na Romunskem, zasedle Bolgarsko in izvršile razorožitev. Pri Bolgarih v Dobrudži se je našlo 60.000 skritih pušk, mnogo strojnic in ročnih granat.

Iz Nemške Avstrije biskp biskp biskp bissk Konkurz Avstrije.

DUNAJ, 11. »Wiener Mittagspost« poroča: Naš dopisnik je imel razgovor z odličnim ameriškanskim diplomatom. Nemški Avstriji naloženi mirovni pogoji se kljub nadvse spretnemu Rennerjevemu memorandumu bistveno ne bodo izpremenili. Ko je dopisnik omenil, da se bo na ta način Avstrija zrušila, je rekel diplomat: Ententa si bo od upnikov Nemške Avstrije dala izstavitf zakonit mandat, da razglasi takorekoč konkurz te države. Tozadevno je že vse ukrenjeno; najbrže se bo imenovala komisija 7 članov kot prava upraviteljica konkurzne mase; v to komisijo bodo menda imenovani po en Anglež, Francoz, Američanec, Italijan, Belgijec, Nizozemec in Švicar. Vse kar se bo zgodilo, bo prav isto, kakor ako postane kaka velika delniška bančna ali zavarovalna družba nezmožna plačevanja.

Ruska ofenziva.

OMSK, 12. (S.) Ruske čete so zopet začele ofenzivo in so porazile rdečo vojsko v čeljabinski okolici. V roke ruskih čet je padlo veliko ujetnikov, topov težkega kalibra, nekaj strojnic in velika množina živil. Rdeča vojska se umika.

LONDON, 12. (S.) Uradno poročilo pravi: Ob obeli kaspiškega morja je zasedlo desno krilo ruskih prostovoljcev zopet ono ozemlje, ki je je pred kratkem izgubilo. Na volgiški fronti nadaljujejo prostovoljci zasedati železniško progo Kamišin—Balašov. Na dnjestrski fronti so zasedli ruski prostovoljci mesto Oshakov, ki leži 40 milj vzhodno

---

PODLISTEK

Ilijeva oporoka. (17)

August Šenoa. — Prevedel M. C—č.

Zadnje čase je Ilija malo govoril z Jago; zato se je začudila njegovemu pozivu.

»Kaj zapoveduješ, Ilija?« — je odgovorila žena.

»Kakih dvajset let je, odkar sva se vzela, ne?«

»To menda veš.«

»A pred šestnajstimi leti nama je Bog dal hčer edinko.«

»To vem menda tudi jaz.«

»Bog je nam dal sreče in blagoslova.«

Jaga ni odgovorila nič.

»Ali si se morda kedaj pokesala, da si se združila s tisto prostaško krvjo iz Dalmacije, s tistim pritepencem?«

»Kdo ti pravi to?« se je preplašila žena.

»Če si se, mi je žal; toda, hčer imava, pak, ali je vredno, da bo srečna — vsaj ona?«

»Kako me vprašuješ to?«

»Ker moram, nevredna žena ti, ker v meni je srca, v tebi ga pa ni: ker zatajuješ svojo kri, ker bi hotela svoje dete — prodati!« — —

»Komu?«

»Poznaš-li apotekarja?«

»Pa kaj naj bi bilo?«

»Za kako ceno? Za kako ceno, zločinka? Govori, govori! Za mojo glavo vadljate, moja leta štejete, na moje žulje prežite; a, tisto edino srce, ki bije zame, tudi to hočete pogaziti!«

»Tvoje žulje.«

»Da, pri Bogu, moje! Iz malega je zrastlo veliko. Kdo je pridobil to? Jaz, jaz, berač, potepuh. Ali, ne boj se. Ko umrem, ne boš stradala. Polovica blaga je tvoja, ali srca ti ne zapustim ni mrve. Svoje srce ostavljam svoji hčeri, in pravim, kakor imam to desnico, ki ni nikdar prisegla po krivem, ki je vedno pošteno delala — zdrobim te kot črva, ako se mi dotakneš tega deteta, ako le z migom ali trenom kaj storiš proti moji volji, da bi prodala to dete za — — — Odpusti Bog!«

»Mari misliš, da se te bojim,« je odvrnila žena, »poprej — da, sedaj pa se te ne bojim več! Sreča! Kaka? Hvala ti! Nekoliko časa sem bila, jaz — meščanska hči. Ali ne veš, da bivaš pod mojo streho, ki sem jo že imela, ko si se ti klatil po svetu, dokler te ni slepa sreča prinesla k polni denarnici, k polni vreči? Da, vidi se ti, kaka kri si!«

Ilija je skočil pokonci. Temna rdečica mu je obsula obraz. Očesi kakor da mu hočeti izkočiti. Razširila je roki. Pritisnil je pesti na slepe oči in zrušil se je na hrbet. — Zadela ga je kap....!

VII.

Smrt Ilije je pretresla vse mesto. Doktorji so sicer potrdili, da ga je zadela kap, ali, čeprav so stari Zagrebčani mnogo više cenili zdravniško umetnost, nego njihovi pravnuki, vendar so bili že tedaj zelo dvomeči ljudje in šepetali so si: »Bog ve, kaka kap je bila to? Ali ni morda — in tako dalje, in Bog odpusti grehe vsakomur.« Stari brivec Imbro, »ali vedno mladega srca,« kakor je govoril on sam, stari brivec je zastonj dokazoval Zagrebčanom, da je bila res kap: »congestio sanguinis repentina«, ter da ni mogel privabiti niti kapljice krvi iz Ilijevega telesa; Zagrebčani niso verovali njegovi učeni latinščini, marveč so dalje ponavljali: »Bog ve, kaka kap je to!« — In ni se bilo čuditi tem sumom. Moj Bog! Danes zdrav, a jutri mrtev! Razloga Ilijeve smrti ni poznal nikdo v mestu, niti ne bedna edinka Mara — razun gospe Jage, ki je sicer prelivala obilo solz, sicer pa je molčala. Nu, ko je minila osmica po smrti Ilije, ko so mestna gospoda odprli oporoko, se je Jaga izpremenila, da je nisi mogel spoznati. Tiste plahe bojazni ni bilo več — preňehala je vez, ki jo je bila vezala ob edinega človeka. Čutila se je svobodna, vedela je, da je bogata, a bogati ženski odpuščajo ljudje — klečeplazi vsak greh. Prazne duše, ne premlada, ne prestara, se je udala Jaga povsem svoji krvi; in, pretakajoč solze nad grobom moža, se je veselila potajno, da se je rešila bremena, ker se je osvobodila iz jarma v času, ko je pošteni mož zasledil stopinje njenega greha. Nu, poleg te radosti je napolnjevala nje srce tudi mržnja, ljuta in neodklonljiva mržnja proti lastni krvi — hčeri edinki. Da, tako živo je kipela v njeni duši ta črna strast, da je — komaj povrnivši se od moževega pogreba — smejé se prišepnila Mari:

»Nu, nesreča, pri kom me boš pa tožila sedaj? Ha, sedaj sem jaz gospodinja! Poplačam ti za to! Ti — si ubila svojega očeta, tvoj nesrečni jezik ga je ubil. Nisi hotela apotekarja, sedaj ga pa ne dobiš, in zadovoljna boš morala biti z manjim.«

(Dalje.)

od Odese. Boljševiki imajo ob obali Črnega morja de 50 milj svoje fronte.

Poljska ofenziva proti ruskim boljševikom.

PARIZ, 11. Vesti, ki so došle po radiobrzojavki v Pariz, poročajo, da so pričele poljske čete krepko ofenzivo iz Minska proti ruskim boljševikom. Gre za važno dejanje — pravi »Matin« — ker imajo poljaki na razpolago mnogo dobro izvežbanih čet in močno artiljerijo. Do sedaj se javljajo znatni uspehi.

Carnegie umrl.

LONDON, 11. (S.) Iz Massachussetsa poročajo, da je Andrej Carnegie umrl. — Andrej Carnegie ni slovil le kot eden največjih bogatašev, temveč tudi kot mož, ki je znal svoje bogastvo porabljati v plemenite namene. Rodil se je na Škotskem, odkoder je odšel kot deček v Ameriko. Kot sin uboge družine si je moral služiti svoj kruh s trdim delom. Postal je strojnik, telefonist, železniški uradnik in končno upravitelj neke pensilvanske železnice. Bavil se je pozneje tudi s petrolejskimi rudniki. Vir njegovemu bogastvu je pa postala ogromna livarnica, ki ga je naredila, takorekoč, za gospodarja železne industrije vsega sveta, vsled česar je dobil ime »železnega kralja«. Toda glavna njegova zasluga je ta, da se ni zakopal v svoje zlato, temveč je svoj denar porabil za ustanovitev mnogih dobrodelnih in drugih ustanov, knjižnic, muzejev, znanstvenih ustanov, laboratorijev itd. Govori se, da je izdal za dobrodelne namene več kot dve milijardi in pol lir. Napisal je tudi nekaj knjig, ki so bile, čeravno prosto pisane, prevedene na vse jezike.

Iz Italije.

Črkostavska stavka v Rimu.

RIM, 11. Črkostavska stavka traja še vedno trdovratno in zagrizeno. Predlaga se, naj bi se stvar predložila rimskemu sindakatu, toda izdajatelji se protivijo sprejemu njegove razsodbe.

Italijanski ekspedicijski zbor odpotoval iz Murmanskega.

RIM, 12. Komisija in zbor italijanske murmanske ekspedicije sta odpotovala iz Murmanskega v domovino 9. t. m. z vsem moštvom in materijalom.

Rusija v letih 1914.—1918.

Vzroki boljševištva.

Vsakomur je znano, kako veliko silo predstavljata znanje in inteligenca naroda. Zgodovina ruskega boljševištva pa je pokazala, da tvori tudi tema naroda izredno silno moč, ako pride do veljave. Naslov znane drame grofa Leva Tolstega »Moč teme« nam postaja dobro razumljiv šele v zvezi s tem.

Na Ruskem je obstajala velikanska razlika med inteligenco in narodom. Inteligenca je hodila svoja pota, ne meneč se za povzdigo naroda. Bila je sebična v veliki meri, brezdelna, in ravno vladne kroge zadeva v tem največja krivda. Ljudska šola na Ruskem je bila nastanjena povečini v borni sobi kmetske hiše, dočim pa je bila državna žganjarna vedno najimpozantnejša stavba v vasi. Narod se je zastrupljal po eni strani z alkoholom, ki je bil najbogatejši vir ruske carske blagajne; po drugi strani pa z analfabetizmom, ki se je zdel človeku, kakor je bil rajni Pobjedonoscev, najboljše sredstvo za to, da se ohrani narod zadovoljen, močen in vdan v svojo usodo.

Ko se je začelo razširjati boljševištvo na Ruskem, si ruska inteligenca sploh ni znala pomagati drugače, kakor da si je želela prihoda Nemcev. In zelo značilna je v tem pogledu izjava nekega ruskega bankirja iz Petrograda, ki je pribežal pomladi leta 1918. v Kodanj in tam priznal brez ovinkov, da so vsi ruski bankirji želeli prihoda Nemcev v Petrograd izključno le iz bojazni za svoj žep, ne pa iz političnih razlogov.

Ko so v Ukrajini po revoluciji kmetje začeli grabiti ruska veleposestva in so morali po prihodu Nemcev v deželo povrniti veleposestnikom vso storjeno škodo v dvakratni in celo trikratni izmeri, ker se jim je drugače grozilo z bajoneti in vojaško silo, je bila naravna posledica tega, da se je po odhodu nemške vojske iz Ukrajine začela pojavljati med ukrajinskimi kmeti strašna reakcija, ki je bila kakor nalašč v podporo boljševiškim agitatorjem. Tako bo tudi razumljivo, zakaj je bila vsaj za nekaj časa — januarja in februarja meseca leta 1918. — skoraj vsa Ukrajina na boljševiški strani.

Zelo veliko pripomore razširjanju boljševiške ideje tudi posebnost ruskega značaja. Rus je po svoji duši skrajen individualist, nihilist, anarhist v pravem pomenu besede. Vzgoje pa Rus nima nikakršne, tudi inteligence ne. Da bi se podvrgla disciplini, je zanjo nekaj neznosnega, in v njenem značaju je, da je treba vedno, in vsikdar oponirati vsakomur. Tako se niti v skupni nevarnosti pred boljševištvom ni mogla dovolj strezniti.

Proti boljševikom se je sestavila cela vrsta vlad, ki pa so se prepirale med seboj in je vsaka zahtevala svoje posebnosti. Ko so zavezniki v Parizu sklenili pozvati vse ruske vlade na otok Prinkipo, so storili to očividno zato, ker se ruske vlade same med seboj nikakor niso mogle zediniti za skupni program proti boljševikom. Vsaka teh vlad je upala, da pride ona na vrh; ko pa so se jim izjalovili ti upi, so se počasi začele približevati druga drugi, in danes je vprašanje toliko rešeno, da so se te vlade zedinile in proglasile sibirsko vlado v Omskem za vrhovno vlast, kateri se podrejajo vse druge, posebno pa vladi na Kavkazu in v Arhangelskem.

Rusko prebivalstvo v Sibiriji je izredno zdravo, in zato je razumljivo, da se je ravno iz Sibirije začelo ozdravljanje. Vodje tega gibanja je bivši ruski admiral **Kolčak**, kateremu se je posrečilo organizirati vse protiboljševiške sile v eno veliko skupino in položiti temelj bodoči ruski vladi. Sibirska vlada je jeseni leta 1918. razpisala svoje prvo državno posojilo, katero je, kar je zelo značilno, bilo popolnoma krito na Japonskem.

Največji upori proti boljševikom v zadnjem času pa so bili ravno v Petrogradu, kjer so se združili bivša glavna zaslomba boljševikov, mornarji iz Kronstadta z delavstvom Putilovskih tovaren. Delavstvo teh tovaren je bilo tekom mnogo desetletij avantgarda vsega socijalističnega ruskega delavstva, danes pa je avantgarda vsega ruskega delavskega gibanja proti boljševikom. Upor delavstva Putilovskih tovaren so mogli boljševiki zadušiti edino le s pomočjo Kitajcev.

Vse to kaže, da se boljševištvo ne sme tolmačiti kot političen program ali kot idealno vprašanje, temveč samo kot vprašanje prakse, in še tam, kjer postavljajo programne točke, nimajo boljševiki nikake stalnosti. Tako so n. pr., v prvem dekretu meseca oktobra leta 1917. razglasili vso zemljo za državno last, ki bodi prepuščena kmetom v obdelovanje, in so sploh propagirali misel malih kmetij; dandanes pa so ravno nasprotnega mnenja ter zahtevajo koncentracijo zemljišč v roki veleposestva, češ da se je izkazalo, da ruski kmetje niso produktivni ter da so proizvajali več kot za vsakdanje življenje edino le veleposestva. Pri tem pa je najbrž fiskalični moment, ker kmetje ne pripoznavajo nobenega izmed neverjetno visokih davkov boljševiške vlade in jih boljševiki ne morejo prisiliti, da bi jih plačevali, dočim pa upajo, da bi se iz veleposestev dala izsiliti primerna svota.

Italija in Jugoslavija.

Angleški list »Morning Post« je objavil 14. m. m. članek, v katerem je pisal o osamljenju Italije. Ker pa je bilo v članku nekaj nepravilnosti, je jugoslovanski poslanik v Londonu, Čeda Mijatović, priobčil v istem listu pismo, iz katerega posnemamo:

Vaš članek sem čital z resnim zanimanjem in z iskreno željo, da se poglobim v njegove misli s toliko nepristranske in pravične simpatije, kolikor je to možno človeku, **ki iskreno obžaluje navzkrižje — nadejajmo se, da le prehodno — med Italijo in Jugoslavijo.**

Ni moja naloga, da bi razmatral o domnevanem osamljenju Italije, dasi mislim, da bi mogel dokazati, da stvarna dejstva ne potrjajo te domneve. Ni treba, da bi bila Italija osamljena, ne more biti in ni! Mi Jugoslovani moremo popolnoma razumeti in spoštujemo vašo željo, da si ohranite prijateljstvo Italije. **Tudi mi sami si želimo tega prijateljstva in da bi mogli odgovarjati s svojim iskrenim, toplim in povsem zanesljivim prijateljstvom.** Jako je obžalovati in slaba usluga je bila to tudi za italijanske interese, da so nekateri italijanski državniki na naših ozemljih zasejali seme nezaupanja in s tem morda trajnega neprijateljstva. Edino primerna, modra in v stvari sami naravna politika za Italijo in Jugoslavijo je: **da živite druga z drugo v resničnem prijateljstvu, zasnovanem na pravici in resnici!** Uverjen sem, da so nam Velika Britanija, Francija in Zedinjene države severne Amerike dajale in da nam vedno dajelo tako v resnici prijateljski nasvet.

Ali, kot Srb in zato tudi kot Jugoslovan smatram za svojo dolžnost, da napišem nekoliko pripomb k trditvam v vašem članku. Če misli pisec, da ima Italija pravico do Dalmacije zato, ker je bila ta dežela nekdaj rimska provincija, potem bi imel Italija pravico tudi do vse Hrvatske, Bosne in Hercegovine, ker so te dežele nekdaj tvorile rimski Ilirikum; pa tudi do Srbije, ker je bilo tudi to ozemlje nekdaj rimska provincija kot Gorenja in Dolnja Slezija! Če bi dejstvo, da so bile Benetke nekaj časa v srednjem veku suveren Dalmacije, moglo dajati Italiji pravico do te pokrajine, potem bi mogla nekega dne v bodočnosti Avstrija zahtevati zase Dalmacijo, Hrvatsko in Bosno, ker so bile te dežele nekdaj pod žezlom avstrijskim.

Jako obžalujem, da ste mogli v svojem članku označiti jugoslovanski narod kot »vojevito in napadalno pleme«. Mi smo sicer narod hrabrih ljudi, pripravljenih v vsakem času, da se borimo in umíramo za svoje ideale. Ali — kakor vsi Slovenci — ljubimo mir in želimo iskreno, da bi živeli v prijateljstvu z vsemi svojimi sosedi. Nismo mi »napadalno« pleme niti ne zahtevamo ni pedi italijanske zemlje. Mi smo zavzeli svoje stališče na načelih ameriškega programa, ki so jih vsi zavezniki sprejeli v podlago novim preureditvam v novi srečnejši in zdravejši Evropi. Ako zadobi Italija v Jugoslovanih prijatelje, ne zadobi v nas le prijateljev, marveč tudi zaveznike, in potem ji ne bo treba nikakih strategičnih mej v Dalmaciji. Nočem govoriti o vsem tistem, kar bi se moglo dogoditi, ako bi se Italija lotila druge alternative.

* * *

Iskreno bi želel, da bi gospod cenzor prav razumel tendenco gori navedenega pisma in da bi ga ne črtal! Besoda prihaja od odličnega funkcijonarja, torej gotovo od pristojne strani. Z vidno skrbjo se pisec izogiblje vsega, kar bi moglo nepriljubno zadeti nacijonalno občutljivost Italije. Mirna beseda, trezna — argument. A namen ji je, da odstrani krive pojme, ki se razširjajo o Jugoslovanih in zastrupljajo vzduh. Predvsem pa namen, po katerem mora stremeti tudi Italija v svojem lastnem interesu, kakor to, tako lepo naglaša Mijatović. A namen — to je glavno. In mi sodimo, da je pozdravljati besedo z dobrim namenom, tudi če vnese čemu oporeka, tudi če tu ali tam ne ustreza razširjeni, a vender zgrešeni ideologiji. Mirna beseda, argument, stvarna razprava: to čisti pojme in more odstranjati nesporazumljenja. V interesu dobre stvari je, če se taki besedi, argumentom odpirajo poti, in če jim z druge strani zopet odgovarja miren — argument. In posebno nam je na srcu cilj, ki ga označa Mijatović. Sinovi jugoslovanskega plemena smo tudi mi — to izjavljamo na ves glas —; ali narav in dogodki so nas postavili v tesno stike z latinskim svetom. Ali ni torej v naravi sami naša želja, da bi se uresničilo, po čemer hrepeni Čeda Mijatović?! Je to vprašanje, ki se najtesneje dotika naše kože. Cenzura bodi uverjena, da bo sledila dobri stvari — tudi — Italije, če ne bo ovirala stvarne debate. Kajti le preneslivo in neoporečno je, kar pravi Mijatović: obžaluje iskreno spor med Italijo in Jugoslavijo in se nadeja, da bo ta spor le prehoden.

Domače vesti.

Potajevanje resnice je vsikdar težak in nehvaležen posel. Zavaja v močvirje: čim bolj oteplješ, da bi se rešil kako, tem globlje se ti pogreza noga v — blato. Tako se dogaja tistim, ki hočejo zatemnevati resnico glede znanih dogodkov. Bilo je neumnih Tržačanov, ki so razširjali vest, da so tržaški Slovani sami — iz proračunjenih namenov — razdevali svojo last. Pametnejši Tržačani, ki so zavedali, kako gorostasno neumna je taka trditev, so hoteli tolmačiti drugače, pa nič bolj srečno. One napade — so govorili — so izvršili Slovani sami s tem, da so vzklikali Živela Jugoslavija! Doli z Italijo! — To da je razjarilo množico. Ljudje božji, vzemite vendar zrnce pameti v roko! Kdo naj bi bil vzklikal n. pr. v šoli na Acquedottu, ki je bila zaprta in ni bilo žive duše v njej? Kdo v prostorih »Edinosti«, ko so bili prazni in je bila navzoča samo ena gospica. Mari je šla ta na ulico kričat na razgrajat? Mari tistih par delavcev v tiskarni, ki so bili tedaj na svojem delu in niti slutiti niso, da se kaj pripravlja. Vzklikanje »doli z Italijo!« je vendar pregrešek, ki za sedanje oblasti jemljejo — to je naravno — jemljejo najresneje in ki mu sledi neizogibno aretacija. **Kje so aretiranci? Zakaj jih ne imenujete?! — Pa čujte! Tako početje od naše strani ne bi bilo le neumno, ampak blazno. Zblaznели pa nismo. Naše ljudstvo ima za seboj preresno šolo, je prerazsodno, politično dozorelo, in prediscipliniranо, da bi hotelo delati take neumnosti.** Mi smo — pa naj nam izvestni ljudje še tako kričavo odrekajo kulturo — kulturen element, a kulturni ljudje vedo, da se dobra stvar najbolje hrani s kulturnim vedenjem in zakonitimi sredstvi! Če ne bi bili imeli take šole, takih izkustev, nikdar ne bi bili toliko ustvarili iz sebe — vkljub infamnemu režimu avstrijskem —, kar smo ustvarili v resnici! — Mi ostajamo hladni v svesti si, da grda senca ne more pasti na nas!

Bivši minister Trnka smrtno ponesrečil. Bivšega avstrijskega ministra Trnko (Čeha) je, kakor smo že poročali, na dunajski Ringstrasse povozil poštni avtomobil. Ni opazil vozila, dokler ni bilo tik pred njim. V zadnjem hipu se je hotel umekniti v drevored, ali, izpodrsnilo mu je in padel je na tla tako nesrečno, da mu je prišla glava med kolo avtomobila in rob trotoarja. Nezavestnega so ga pronesli v hotel Bristol, kjer je kmalu nato izdihnil, ne da bi bil prišel več k zavesti. Pokojnik je bil rojen leta 1871. v Partlubicah, končal je torej življenje v najlepši moški dobi. Potek njegovega življenja je bil velečasten. Absolviral je tehniko v Pragi in je v letu 1884. vstopil istotam v službo državnih železnic. Vsled svojih vrlin se je povzpenjal više in više. Bil je oddelni načelnik v železniškem ministrstvu. Za časa vlade grofa Stürgkha je postal minister za javna dela. V tej službi je bil do jeseni 1911, na kar se je povrnil v železniško ministrstvo kot odlični načelnik. Po katastrofi je želel priti v službo češke države, ali v Pragi so odlašali za poznejše čase. Dasi umerjenih oblik, je bil vendar vedno zvest Čeh. Ko sta bila dr. Kramař in dr. Rašin v ječi, je Trnka opetovano posredoval zanju pri Stürgkhu in pri pokojnem cesarju. Tudi gospe Kramařevi je bil vedno na roko. Radi svoje osebne ljubeznivosti, a posebno tudi zato, ker je bil odličen strokovnjak, je užival splošno spoštovanje. Ko ga je zalotila tragična smrt, je bil na Dunaju po zasebnih opravkih. Zapušča vdovo, sina in dve hčeri. Tisti naši Sokoli, ki so bili na velikem zletu na Bledu, so videli ministra Trnko s soprogo na telovadišču v spremstvu dr. Rybáře. Naključje je, da šofer avtomobila, ki je povozil Trnko, nosi tudi češko ime: Dvořák.

Nove cene živilom. Civilni komisarijat določa naslednjim živilom ceno, k se v prodaji na drobno ne sme prekoračiti in sicer: Jedilno oljčno olje 5 lir liter; prvovrstno oljčno olje 5'50 lir liter; posušen ovčji sir 12 lir kg; sardinski, rimski in sicilijanski sir 12 lir kg; stari sir Provolone in Caciocavallo 12'50 lir kg; ementalski sir ali Sbrinz 12'50 lir kg; v »ljudskih kavarnah« in »mlekarnah«: majhna bela kava 35 stotink, velika bela kava 60 stot., majhna črna kava 25 stot., velika črna kava 40 stot., mlečna čokolada 80 stot., smetana (velika) 60 stot., smetana (majhna) 30 stot., gorko mleko v kozarcu 40 stot., sirupi z mineralno vodo 60 stot., sirupi z vodo 45 stot., sladoled (velik) 80 stot., sladoled (majhen) 50 stot., zmrzline 30 stot.

Meso za bolnike se bo prodajalo v sredo, četrtek in petek proti predložitvi zdravniškega izpričevala v naslednjih mesnicah, ki bodo odprte od 7 do 10'30 in sicer: Cirilli, ul. del Ponte 7, Crisolach, ul. Roma 30, Tellini, ul. D. Rossetti 33, Tapazin, ul. Conti 38, Delavska zadruga, Campo S. Giacomo, Borgnolo, ul. Lazzaretto v. 52.

Pevsko društvo »Zarja« v Rojanu. Opozarjajo se pevke in pevci, da se pričnejo danes ob navadni uri zopet redne pevske vaje, ki so se morale vsled obolelosti učitelja začasno opustiti. Istočasno se vabijo nove članice in člani, ki bi imeli veselje do petja, posebno pa tudi nekteri pevci, naj se v čim večjem številu priglase, da more tako društvo bolje uspevati. Rojan se je v preteklih letih vedno izkazal med prvimi v petju, in zakaj ne bi nadaljevali, če imamo moči. Le na dan, mladenke in mladeniči! Sicer je razumljivo z ozirom na sedanje razmere, da društva iz gotovih vzrokov danes ginevajo, toda če so bila prej potrebna, so zdaj tem bolj; posebno če pomislimo, da je »Zarja« v Rojanu edino izmed društev, ki se hoče vzdržati, in gotovo se to zgodi; moramo ga le z dobro voljo in v vsakem oziru podpirati. Zato se zdrami, rojanska mladina, iz letargije. Odbor se nadeja gotovega uspeha in tako se priporoča vsem, ki pridejo tu v poštev.

Poizkušen samomor. Včeraj so klicali zdravniška rešilne postaje v Lloydov arsenal, kjer je mornar Albreht Costa, star 24 let, izpil dozo sublimata. Zdravnik rešilne postaje je dal nesrečneža odpeljati v mestno bolnišnico, kjer so mu izprali želodec in ga nato spravili v vojaško bolnišnico. — Nesrečnež je bil baje zaljubljen v neko dekle, ki jo je smatral za pošteno. Ko je videl, da se je zelo varal, se je hotel usmrtiti.

Padec s tramvaja. Trgovec Alfred Fait, star 38 let, je včeraj tako nesrečno skočil s tramvaja, da je padel. Pri padcu je dobil razne poškodbe in si pretresel možgane. Peljali so ga v bolnišnico.

Junaška kri. Marija Carrara, stara 8 let, se je včeraj nekaj kregala s svojo družico, ki ji je zagnala kos šipe v obraz. Na rešilni postaji so dali nesrečnemu otroku prvo pomoč.

Smrt v morju. Narednik Anton Venturini, star 26 let, se je včeraj kopal v morju med novo prosto luko in Lloydovim arsenalom. Pri kopanju se je oddaljil od obali in je naenkrat izginil pod vodo. Kmalu je prišel še enkrat na površje, in delavci na obali so takoj videli, da revež tone. Dva sta skočila v čoln in veslala proti mestu, kjer se je nesrečni narednik zadnjič pokazal. Izvlekla sta ga sicer iz vode, toda kljub vsem poizkusom, da bi ga spravili k življenju, je nesrečnik izdihnil. Zdravnik rešilne postaje je ugotovil smrt.

Padel je v morje. Včeraj ob 15 se je igral Josip Bostelli, star 8 let, ob velikem kanalu. Nedolžna igra je končala s tem, da je revček padel v morje. Pri padcu je zadel z glavo ob neki čoln in se precej težko ranil. K sreči so nesrečo zapazili nekateri mimoidoči ljudje, ki so ponesrečenca iztegnili na suho. Zdravnik rešilne postaje mu je dal prvo pomoč in ga dal odpeljati na dom.

»Neznanci.« V stanovanje Bernarda Jurka v ul. Fabbri 2 so vdrli neznani tatovi, ki so ukradli za 1500 lir raznih reči. — Iz gostilne na državni postaji so ukradli neznani gostje mramorno mizo, vredno 200 lir. — Iz tobakarne Neže Skabar na Gretti so odnesli neznani tatovi za 260 lir tobaka. — Ignaciju Weissu je neki neznanec ukradel na trgu Oberdan srebrno tobačnico. — Pavlu Gregu je nekdo ukradel v ul. Giulia listnico, v kateri je bilo 300 lir.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dijaški krog »Prosveta« in drugi: — Sami pravite, da bi dijaški krog »rad z resno besedo končal začeto debato, ki je pravzaprav nepotrebna.« Strinjamo se popolnoma s to Vašo resno besedo, in še tembolj, ker za nepotrebne stvari naš list v resnici nima prostora. Zato tudi ne objavimo »Še ene besede in konca,« kakor sploh ne objavimo nobenega dopisa več o tej stvari, ker je bilo popolnoma dovolj, da so se slišali trije zvonovi: Mirk, Škerl in Pahor. Skušajte jih uglasiti med seboj in camera caritatis: javnost se jih je že naslišala.

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1'—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2'—.

MOŽ, zanesljiv, pošten, govori 4 jezike, vešč računstva, išče službe. Naslov pove ins. odd. »Edinosti«. 3963

IŠČE se voz s štirimi kolesi in lesene zaboje. Ponudbe ul. Chiozza 7 II.

4 **MOČNA KOLESA** za voz se prodajo po nizki ceni. Barkovlje, ul. Panzera št. 111.

GOSLI (skladatelja) prodam radi odpotovanja. Ul. Porporella 5 III B 121

KROJAČNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Asisi štev. 34, III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

UČITELJICA izvežbana v francoščini in nemščini, pripravlja za izpite. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33, IV. nadstr. levo. P 711

SALONSKI GLASOVIR tvrdke Nemetschek, Dunaj se proda po ugodni ceni radi selitve. Ul. Bonomo št. 3, III. 3960

4 **MOLZNE KOZE**, lepe pasme, in leto star pes se proda. Cava S. Giovanni 1769. 3956

DVA nova pluga na prodaj. Polzve se v gostilni Juren, Kranjavas, Dutovlje. 3957

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene zmerne. Naslov pove inseratni oddelek Edinosti. 3954

MLADO KOZO z mlekom in mladega kozliča prodam takoj. Rojan, Molini 731. Jakob Hvala. 3955

R. DE HAAG & Co., ul. Chiozza 7, telefon 34—92, Trst, prodaja po absolutnih konkurenčnih cenah na vagone ali v majnih partijah železnino vsake vrste, steklene šipe, cilindre za luči, pisemski papir, svinčnike, kozarce, fotografične predmete. — Prihodnji dohod kuhinjske posode iz emaliranega železa, lončenine in norimberških igrač. P 126

UL. CHIOZZA 7, Telefon 34—92, se prodaja na dražbi po zelo znižanih cenah pohištvo, umetnine, slike, preproge, dragocenosti, itd. itd. od 10—12 in od 16—18. — Prepričajte se v lastno korist na tem izrednem nakupnem izviru. P 128

UL. CHIOZZA 7, Tel. 34—92. Ne kupujte ničesar v Trstu, ako nise prej pregledali našega imenika in niste obiskovali naše izložbene dvorane, odprte vse dn od 9—12 in od 13—18. Našli bodete po zelo nizkih cenah vse, kar potrebujete. P 129.

VSAKDANJE javne dražbe od 10—12 in od 16—18 ul. Chiozza 7, telefon 34—92. Obiskujte take dražbe v svojo lastno korist. Našli bodete vsega po cenah, kakršnih nismo še navajeni tukaj v Trstu. P 130

PROSTOVOLJNA DRAŽBA najrazličnejših predmetov, kakor pohištva, kuhinjske opreme, blaga, preprog, knjig, slik, dragocenosti itd. itd. Prost vhod, brez obveze za nakup, vsak dan v ulici Chiozza št. 7, od 10-12 in od 16-18. P 126

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

SLOVENKA, MODISTKA se priporoča cenjenim damam v mestu in okolici. Ulica Alessandro Volta št. 2 V. nadstr., vrata 19.

TRAJNO ograjen vrt s vsakovrstnim sadnim drevjem, s parcelo porabno za stavbišče in s studencem pitne vode je na prodaj v Postojni. Pojasnila daje lastnik Milavec Anton, mestni redar. 3300

TRGOVINA KLOBUKOV
K. Cvenkel v Trstu
naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se z dnem 24. avgusta t. l. preseli s Korza V. E. III. št. 28 za dve številki na prej, namreč na št. 24.

Ferdo Kleinmayrjeva
SLOVNICA
italijanskega jezika zelo pri roci in praktična z vajami, razgovori, pismi, besednim zakladom in z 2500 izrazi je **pravkar izšla.** Prodaja in razpošilja jo **J. Štoka, Trst, ul. Milano.** Cena je L 3.60, vezana L 4.50. Po pošti 50 stot. več.

IZREDNA PRILIKA!

Vino Chianti po	L 4.20	dvolitrska steklenica
Marsala in wermouth po	L 4.40	liter
Žganja po	L 6.40	„
Rum po	L 6.40	„
Konjak po	L 9.60	„
Malinovec po	L 8.—	„
Pomarančevec po	L 8.—	„

Cvismuncich, Trst, ul. Valdirva 34, ul. 30 ottobre 8.

ZOBOZDRAVNIK
Dr. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9 - 12 dop. in od 3 - 6 pop.
Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje

Sprejmem v službo:
2 jurmista (gatrista),
2 cirkularista,
1 strojnika.
Ponudbe je poslati s plačilnimi pogoji. — Vstop takoj.
Parna žaga: ALOJZ DOMICELJ, Št. Peter na Krasu.

! ZLATO, SREBRO in DRAGULJE !
kupuje po najvišjih cenah dobroznana uarna in zlatarna A. POVH, Barriera 3.

UMETNI ZOBJE
z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki
VILJEM TUSCHER KOMERCIJONIRANI ZOBOTEHNIK
TRST, ul 30. oktobra (ex Caserma) 13, II.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

Sprejme se takoj vojenterko
TIPKARICO.
Dokler se ne izvežba brezplačno.
Okrajno sodišče v Vipavi.

Dr. FRANZUTTI
ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ul. Gioachino Rossini štev. 12, vogal ul delle Poste. Tehniški vodja A. Johnscher, dolgoletni asistent Dr. J. Čermaka. - Izdiranje zob brez bolečin. Plombiranja. Umetni zobje.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,500.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 3
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar
Ekspozitura: Kranj.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle
Sprejema vloge
na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim v bancogiro-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostne predale (Safes deposits).
Blagajna posluje od 9 do 12

Tvrdka za dražbeno prodajo
(Casa di vendita all' asta)
E. Vianello & R. de Haag
Trst, ulica Chiozza 7. Telefon 34-92.
Naša natlačena skladišča nas silijo, da prirejamo danes
veliko javno dražbo
na kateri se proda nad
200 predmetov.
Dražba se bo vršila od 10-12 in od 16-18.
Kupovalci ne zamudite te ugodne prilike.